

Trump & Brexit:

Ekonomski dejavniki populizma

Jože P. Damijan

University of Ljubljana

University of Leuven

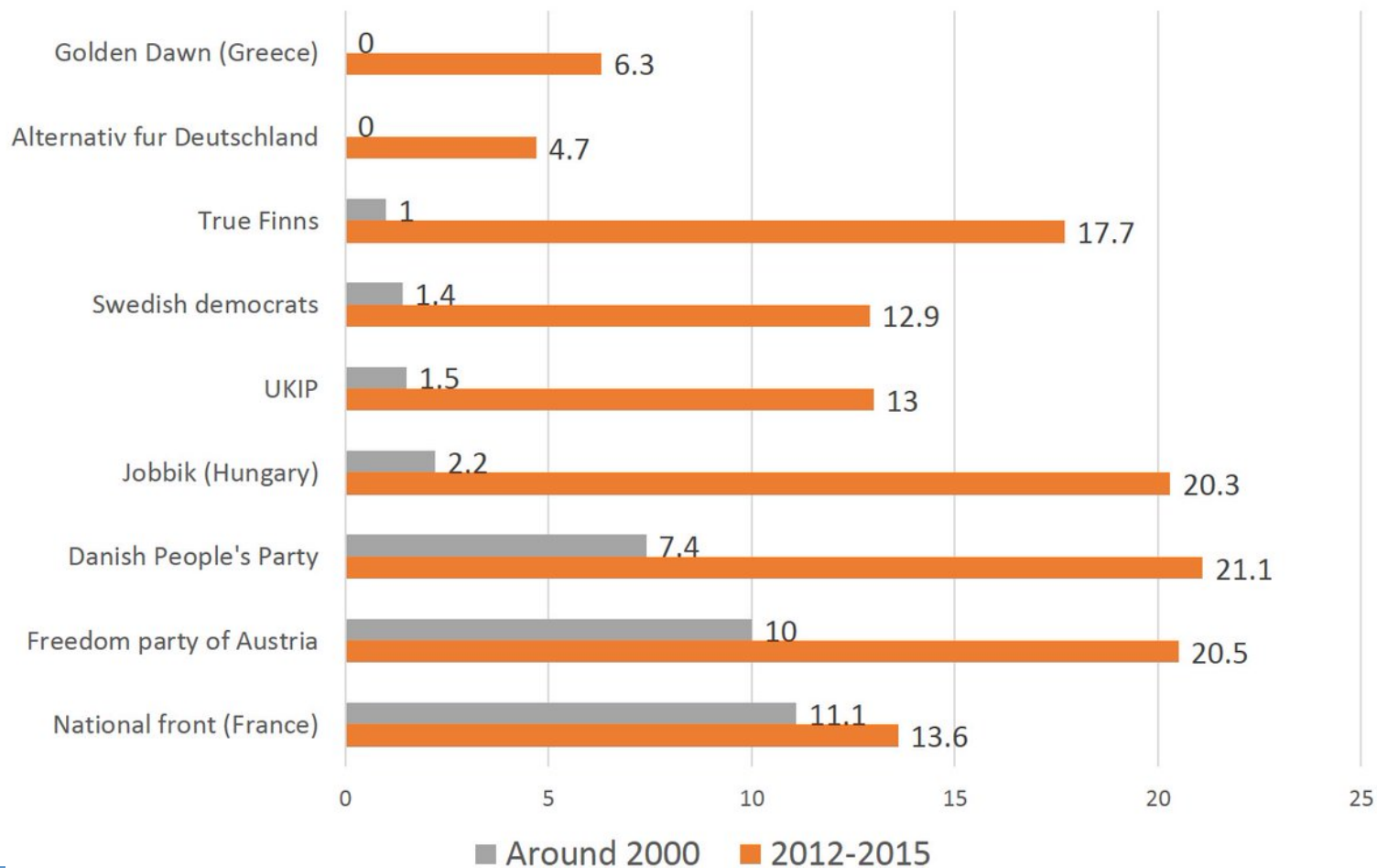
Filozofska fakulteta, Ljubljana, 14.12.2016

Struktura

- Splošen trend k populizmu
 - Ekonomski & sociološki dejavniki
 - Skupni imenovalec
 - Erozija gospodarske & socialne stabilnosti
 - V mnogih pojavnih oblikah
 - Vzroki za Trumpa & Brexit
 - Dva izhoda iz populizma
 - Vojna ali
 - Vrnitev stabilnosti
-

Vzpon populističnih strank v Evropi

Populist parties percentage of vote in parliamentary elections around 2000 and in 2012-15

Drastičen porast političnega ekstremizma tudi v "bolj socialnih" državah

Splošen trend k populizmu

- Značilnost vseh velikih kriz: Splošen trend k populizmu
 - Velika depresija (1930): nacizem & fašizem kot ekstremni obliki
 - Velika recesija (po 2008): v razvitih državah
 - Evro kriza: v večini evrskih držav
 - Vendar populizem na pohodu tudi drugod
 - “Arabska pomlad”, ki se sprevrže v militantni islamski fundamentalizem
 - Vzroki:
 - Lokalno specifični
 - Vendar imajo skupni imenovalec
 - Vzpon populizma je odgovor na spremembe v okolju
 - Odgovor na povečano anksioznost in frustracije prebivalstva
-

Sodobni populizem v razvitih državah

- Za vzpon populizma je treba razumeti spremembe v okolju
 - Potrebno je razumeti vzroke za frustracije & povečano anksioznost
 - Ekonomski in sociološki dejavniki
 - Predvsem:
 - Erozija gospodarske & socialne stabilnosti
 - Percepcija izgube nacionalne suverenosti
-

Vzroki za frustracije & povečano anksioznost

A: Ekonomski dejavniki

- Erozija gospodarske & socialne stabilnosti
 - Globalni padec deleža dela v razdelitvi BDP
 - Globalizacija & izguba delovnih mest
 - Deunionizacija (zmanjšana moč sindikatov)
 - Povečana neenakost
 - Migracije
 - Kriza

B: Sociološki dejavniki

- Percepcija izgube nacionalne suverenosti z globalizacijo
-

Kriza kot “trigger” populizma

- Kriza po 2008 je sprožila val populizma
 - ...vendar so bili temelji krize položeni daleč nazaj
 - Accident waiting to happen
 - Finančna kriza iz 2008 je kumulativna posledica dolgoročnih procesov
 - Globalizacija po 1980, relokalacija proizvodnje
 - Zmanjšanje vloge sindikatov (Reagan, Thatcher)
 - Zmanjšanje dohodkov, izvotlitev srednjega razreda
 - Zmanjšanje stabilnosti povpraševanja
 - Finančni sektor zapolni vrzel s poceni krediti
 - Kriza je bila neizogibna
-

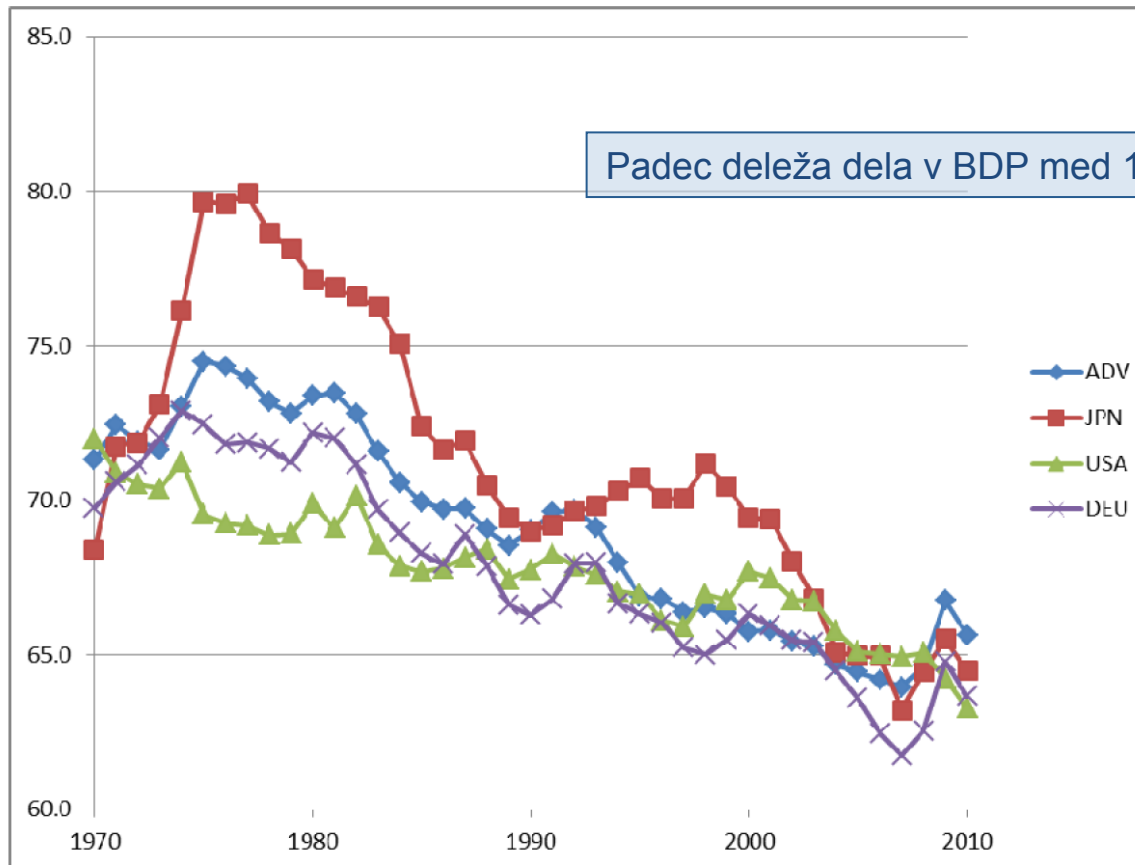

Erozija gospodarske & socialne stabilnosti

- Globalni padec deleža dela v razdelitvi BDP
 - Globalizacija & izguba delovnih mest
 - Deunionizacija (zmanjšana moč sindikatov)
 - Institucionalne spremembe na trgu dela
 - Neenakost
-

Upadanje deleža dohodka dela v BDP

Figure 1. Adjusted wage shares in advanced countries, Germany, the USA and Japan, 1970-2010

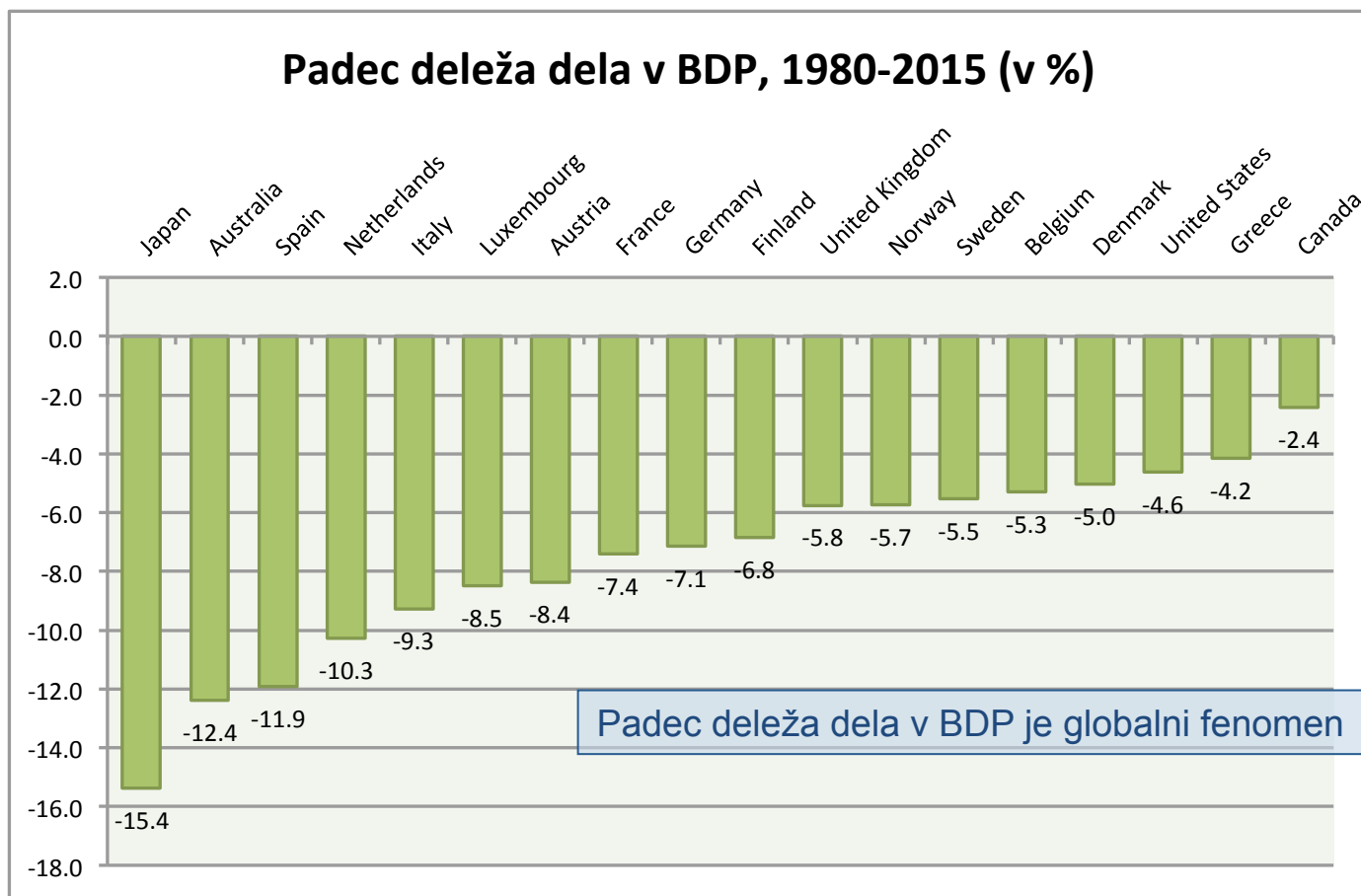
Padec deleža dela v BDP med 1975 in 2010 za 10 – 15%

Note: ADV stands for unweighted average of high income OECD countries (without South Korea)²

Source: AMECO

Source: Stockhammer (ILO, 2013)

Zmanjšanje deleža dohodka dela v BDP

Source: AMECO; lastni preračuni.

Razlogi za upad deleža prihodkov dela

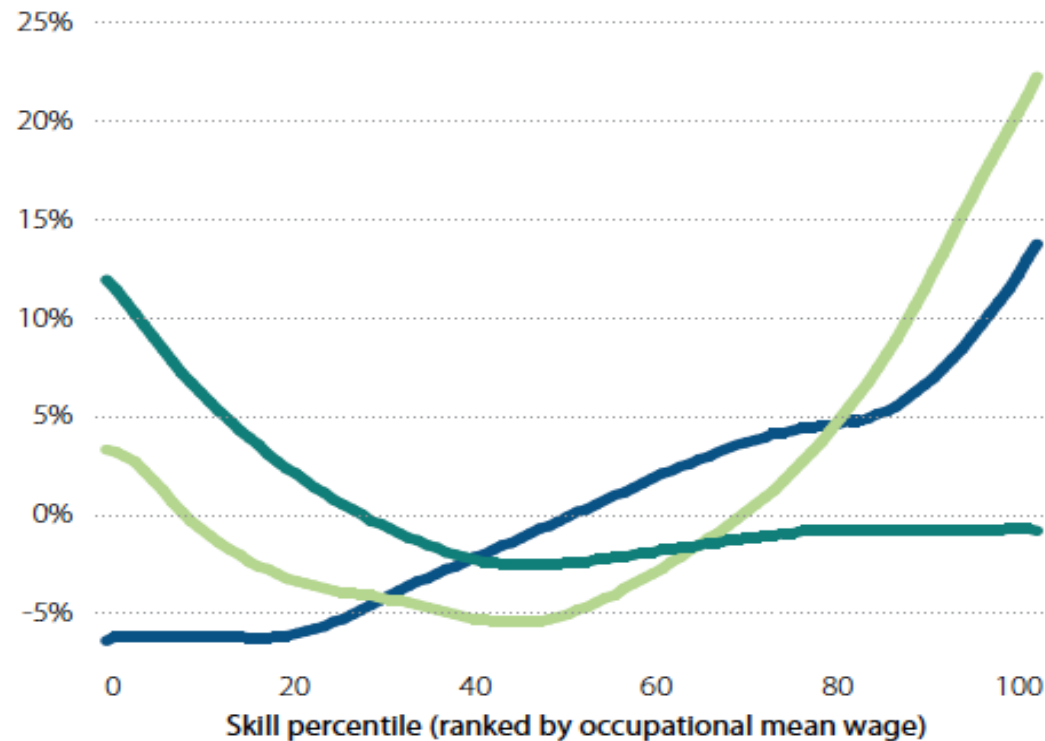
- **Tehnološke spremembe:** rutinizacija poklicev, zamenjava delavcev s stroji, avtomatizacija
 - **Globalizacija:**
 - Vpliv poceni uvoza na zmanjšanje domače proizvodnje
 - Relokacija proizvodnje v tujino in zmanjšanje pogajalske moči delavcev
 - **Deunionizacija:** zmanjšanje deleža sindikalnega članstva
 - **Spremembe v regulaciji trga dela:**
 - Zaostajanje minimalne plače, zmanjšanje zaščite dela, zmanjšanje nadomestil za brezposelnost
 - **Liberalizacija kapitalskih tokov:**
 - Povečanje gosp. volatilnosti (krize), ki prizadene predvsem delavce
-

1. Tehnološke spremembe ...

- ... vendar ... polarizacija na trgu dela
- U-oblika polarizacije - glede na višino plače v ZDA (podobno v EU)

Smoothed changes in employment by occupational skill percentile, 1979–2007

Change in employment share

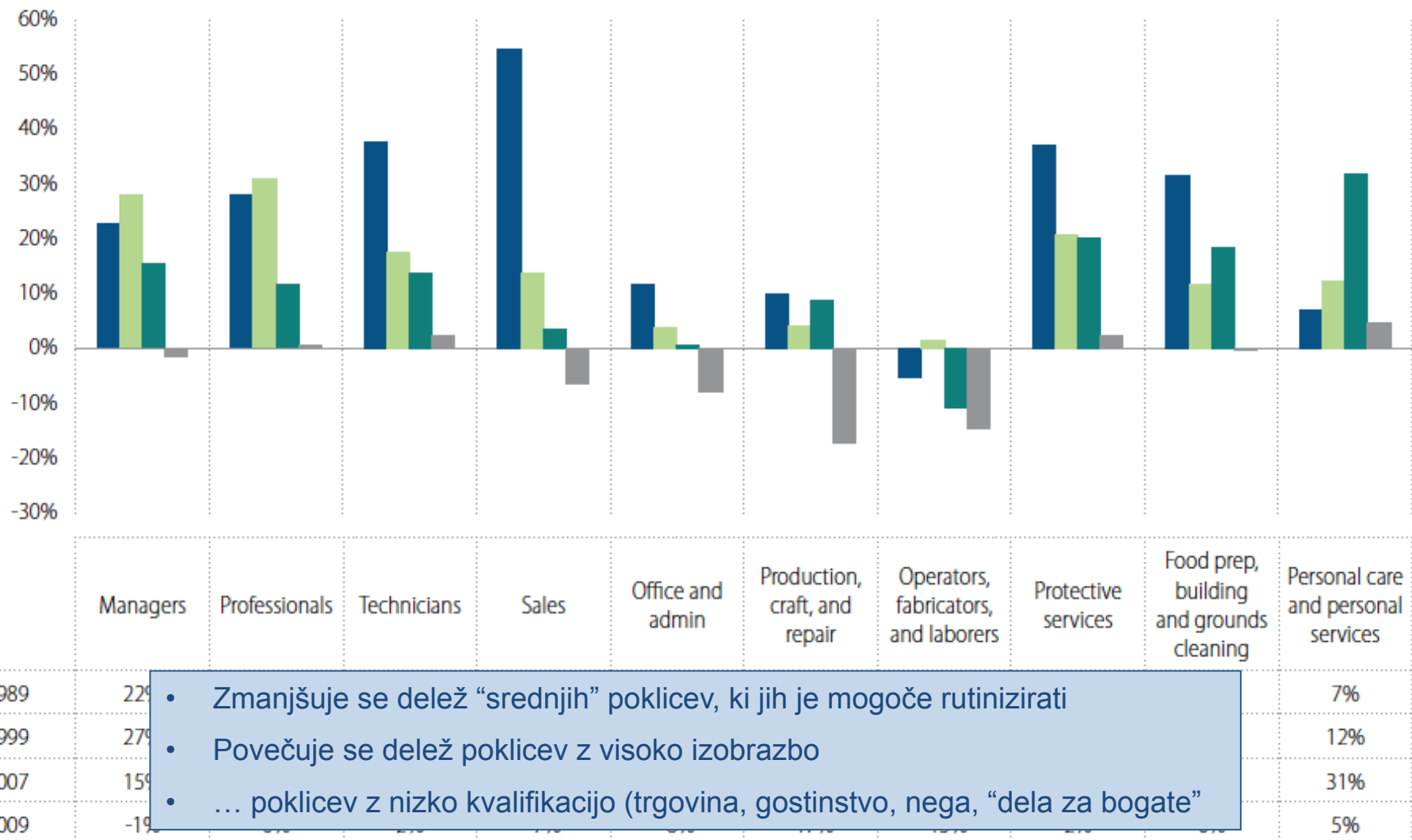
Polarizacija predvsem po l. 1989

Vir: Autor, Katz and Kearney (2006),
Autor (2010)

U-oblika polarizacije

- Po poklicih: ZDA, 1979-2009 (Autor, 2010)

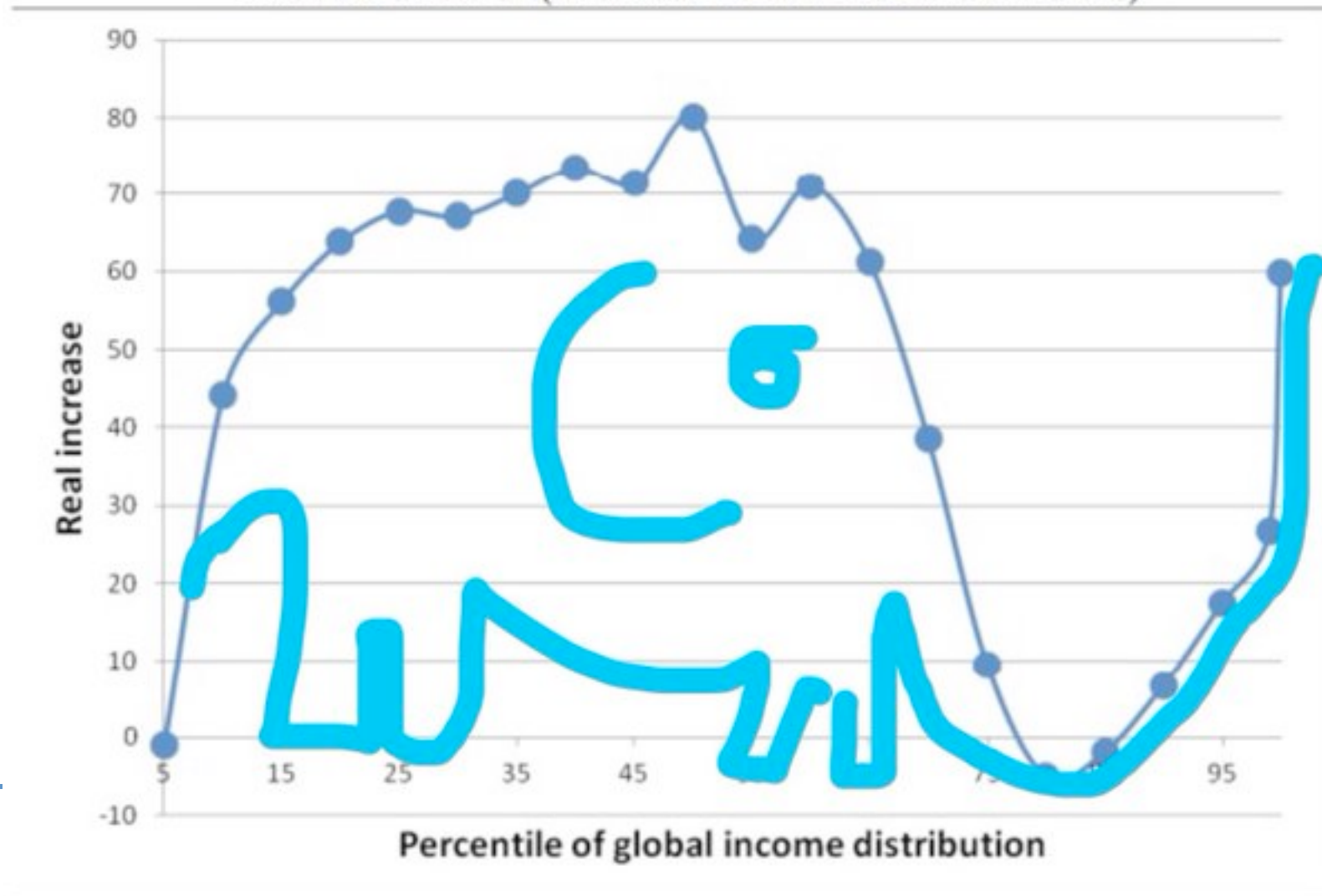
Percentage change in employment

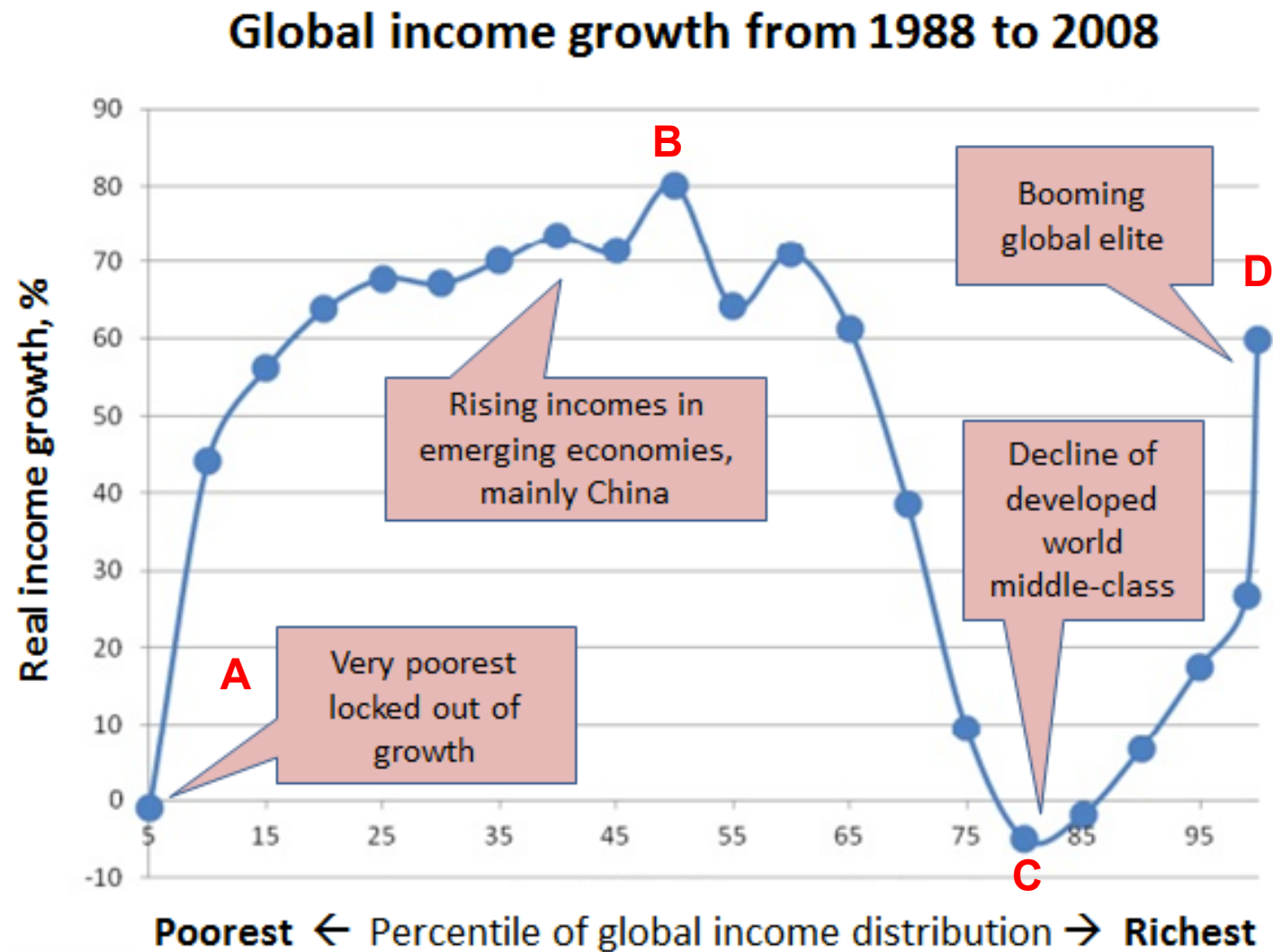
2. Vpliv globalizacije na globalno prerasdelitev dohodkov

Elephant Graph: Global Growth Incidence Curve

Figure 4. Change in real income between 1988 and 2008 at various percentiles of global income distribution (calculated in 2005 international dollars)

2. Vpliv globalizacije na globalno prerasdelitev dohodkov

Paradoks globalizacije:

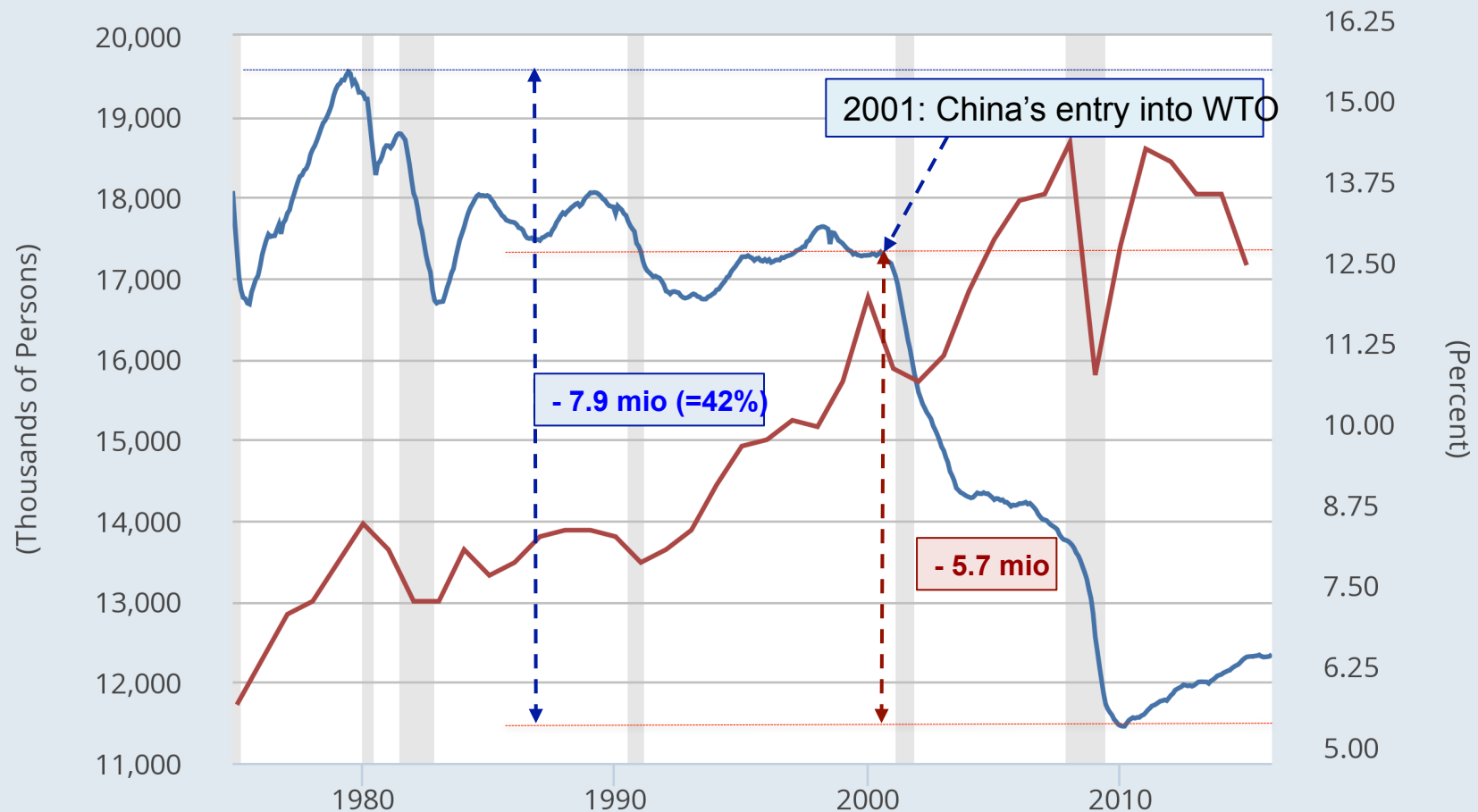
- Dobra za države v razvoju & rušilna za srednji razred na Zahodu

Učinek globalizacije na delovna mesta:

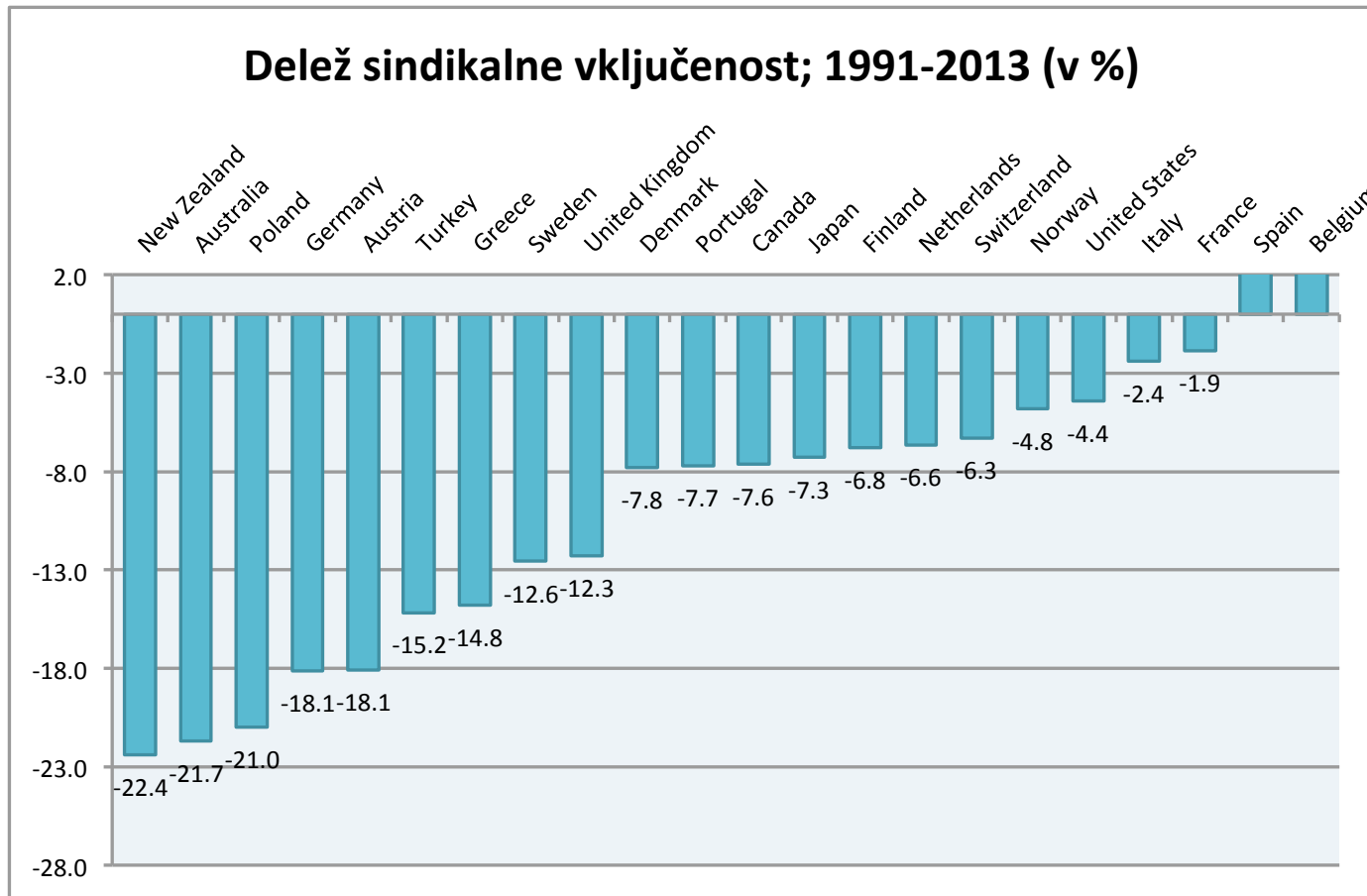
US manufacturing employment & import share

FRED

— All Employees: Manufacturing (left)
— Shares of gross domestic product: Imports of goods (right)

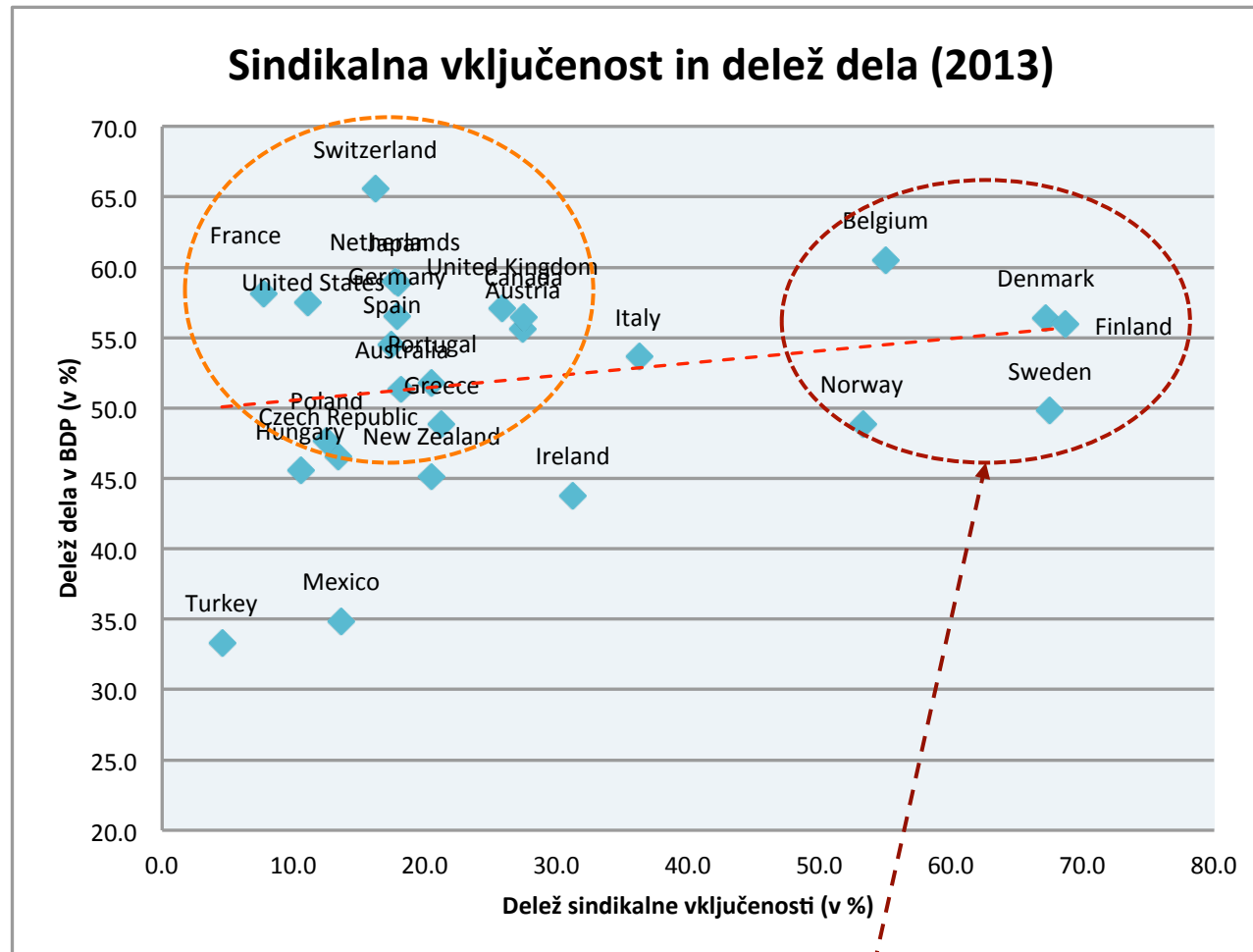
3. Deunionizacija

- V ZDA in V. Britaniji že od 1970-ih let

Source: AMECO; lastni preračuni.

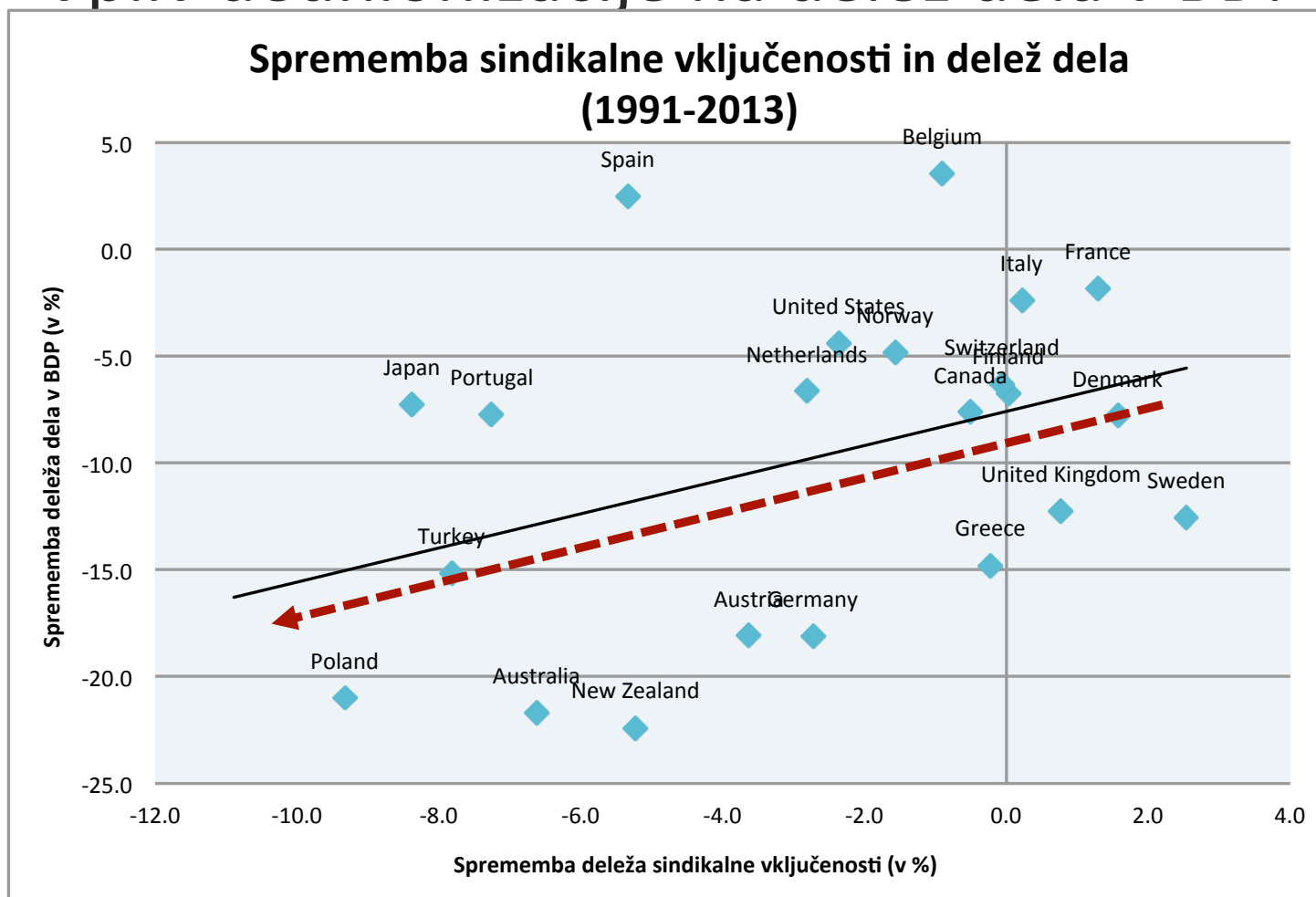
Sindikalna vključenost in delež dela v BDP

- Večja sindikalna vključenost je povezana z večjim deležem dela v BDP
- So pa izjeme, kjer družbene pogodbe (norme) zagotavljajo boljši status delu

Source: AMECO; lastni preračuni.

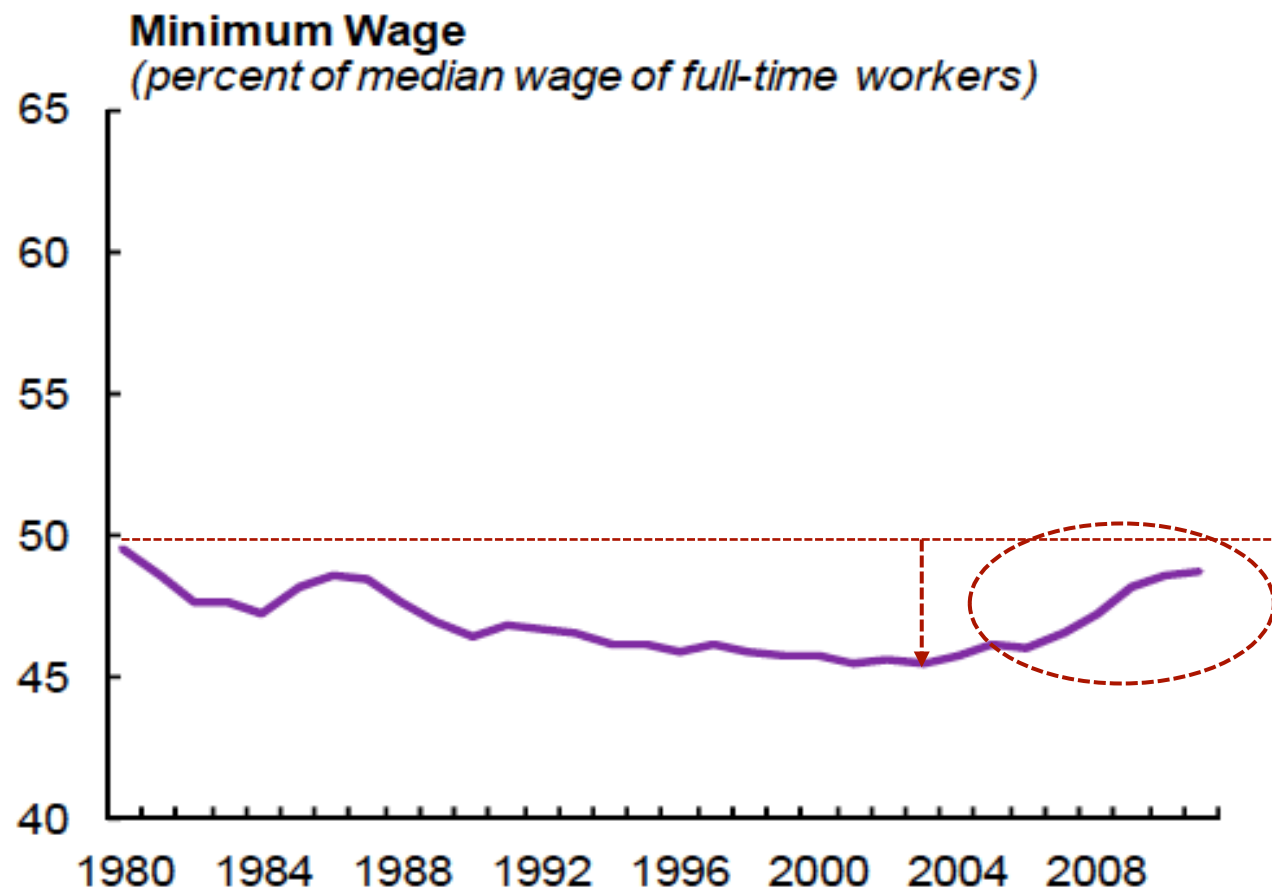
Vpliv deunionizacije na delež dela v BDP

- Negativna povezava:
 - Zmanjševanje sindikalnega članstva povezano z znižanjem deleža dela

Source: AMECO; lastni preračuni.

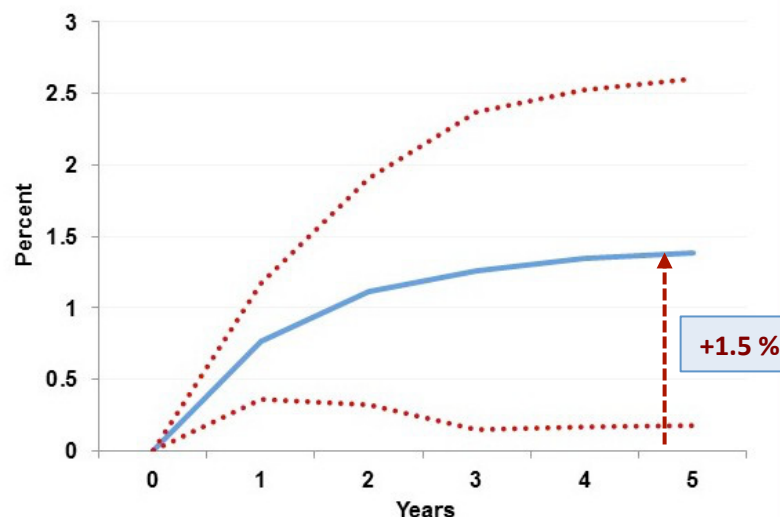
4. Upadanje minimalne plače (OECD države)

- Zaostajanje min.plače za povprečno za 5%
- Ponovno povečanje šele po krizi

5. Liberalizacija kapitalskih tokov

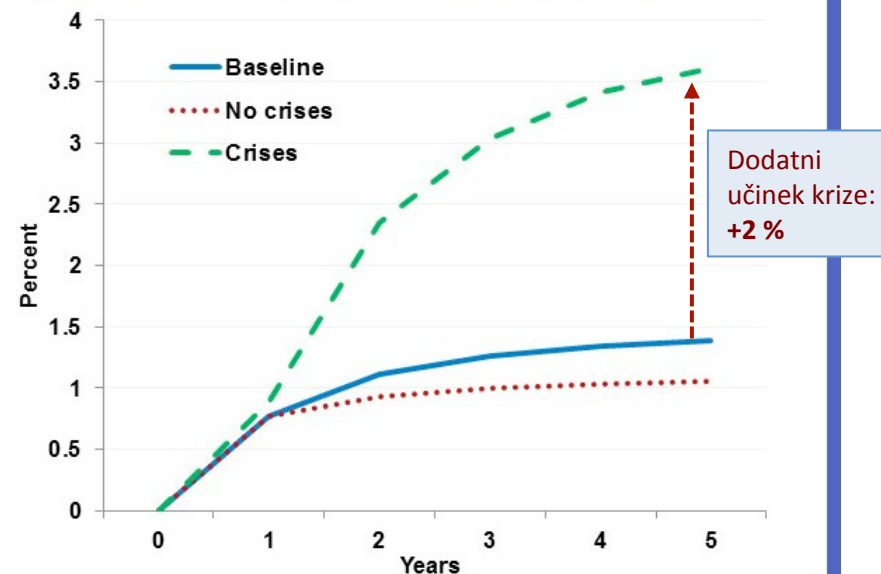
Chart 1
Impact of Capital Account Liberalization on Inequality

Source: Furceri and Loungani, 2015.

Note: The chart shows the impact over a five-year period of capital account liberalization on inequality. The blue line shows the impact and the red dotted lines are the 90 percent confidence bands for the impact.

Chart 3
Openness and Inequality—The Role of Financial Crises

Source: Furceri and Loungani, 2015.

Note: The increase in inequality following capital account liberalization is higher where the episodes of liberalization are followed by a financial crises (green line) compared to episodes where they are not (red line).

- Povečuje neenakost za 1.5 Gini točk v 5 letih po liberalizaciji
- Vendar občutno šele zaradi kriz, ko tuji kapital zbeži in pusti opustošenje:
 - + 3.5 Gini točk (ki jo vedno plačajo najšibkejši)

Source: Loungani & Furceri (IMF, 2015)

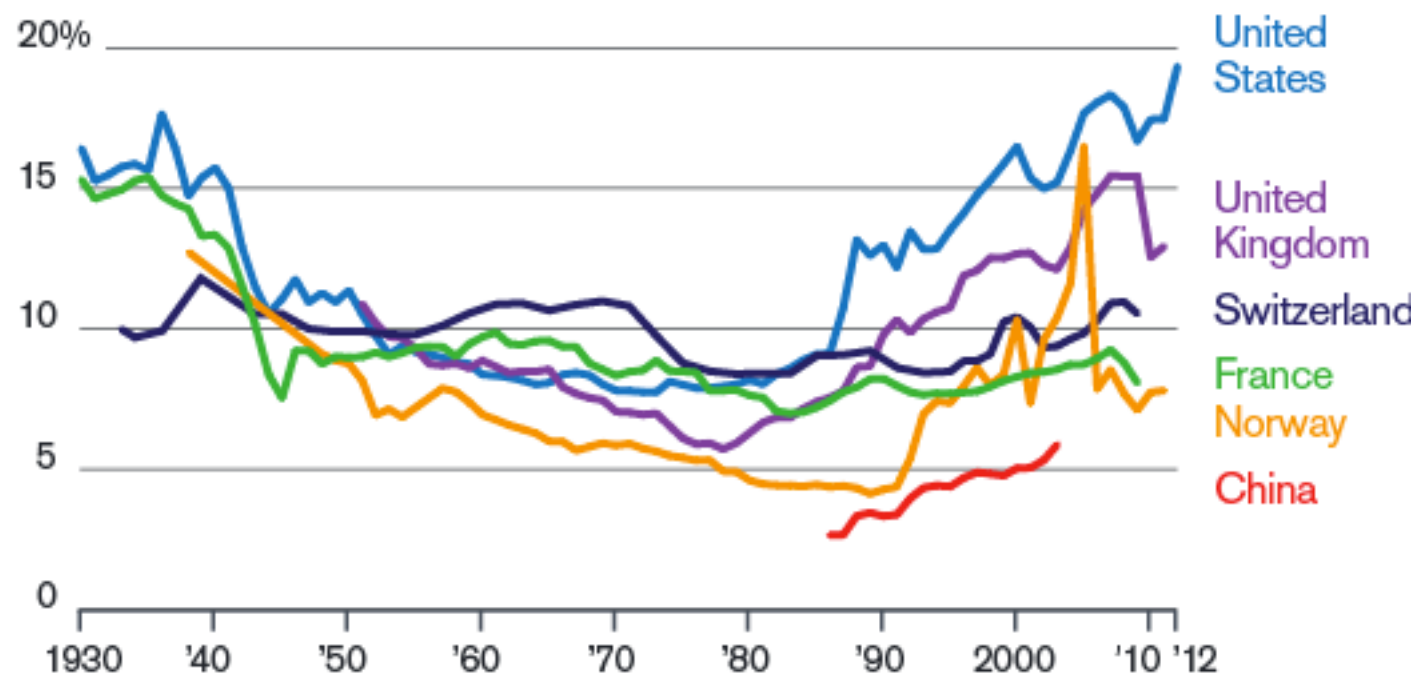
Posledice

- Povečana neenakost
 - Izvotlitev srednjega razreda
 - Zmanjšana socialna mobilnost
-

Povečanje neenakosti: Rast top 1%

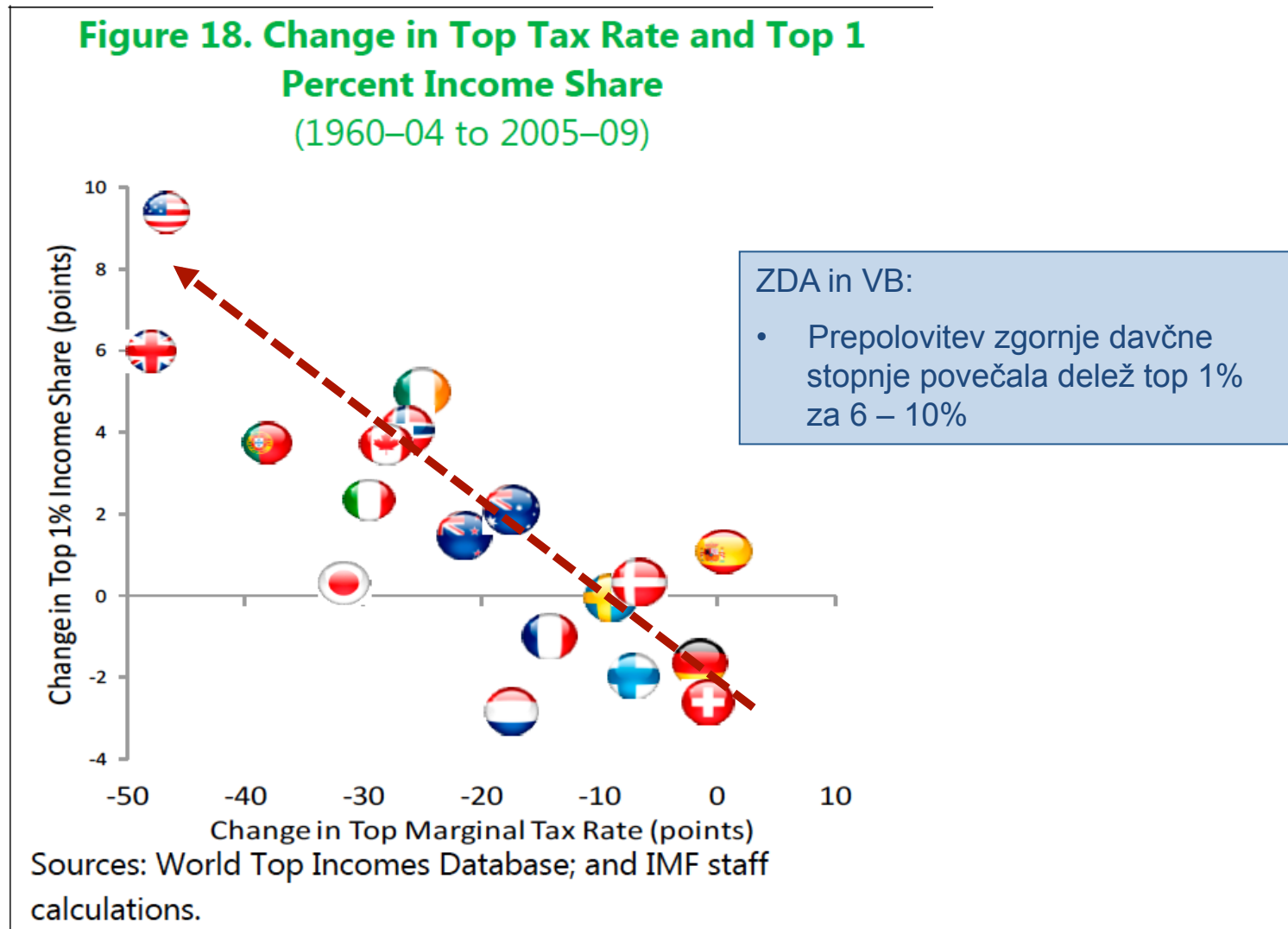
Inequality in Selected Countries

Income share of the top 1 percent of earners

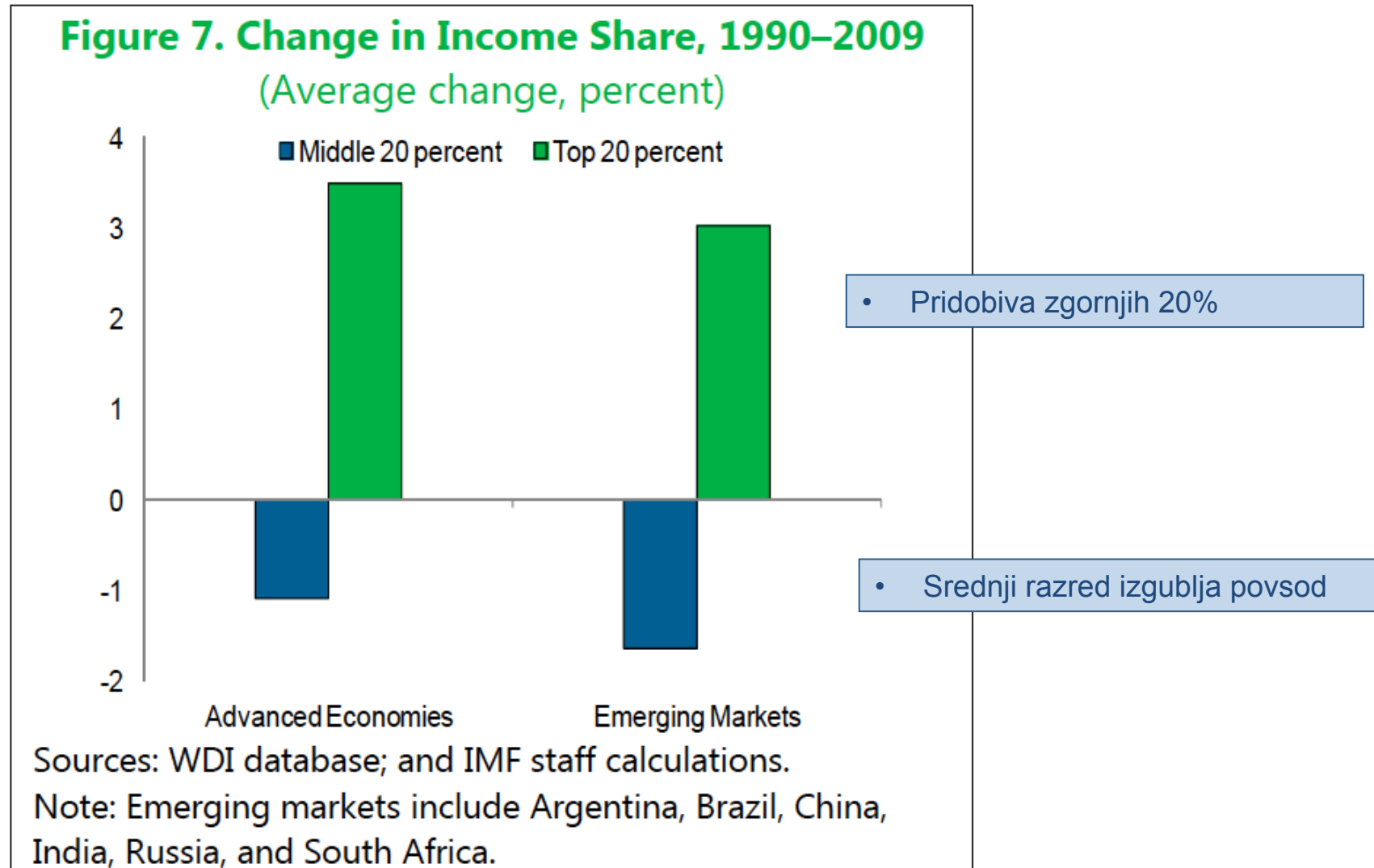

- Zmanjšanje neenakosti po Veliki depresiji in v “zlati dobi” kapitalizma
- Ponovno, drastično povečanje po 1980
 - Vpliv Reagonomike in Thatcherizma v ZDA in VB

Zakaj? Znižanje davkov na najvišje prihodke

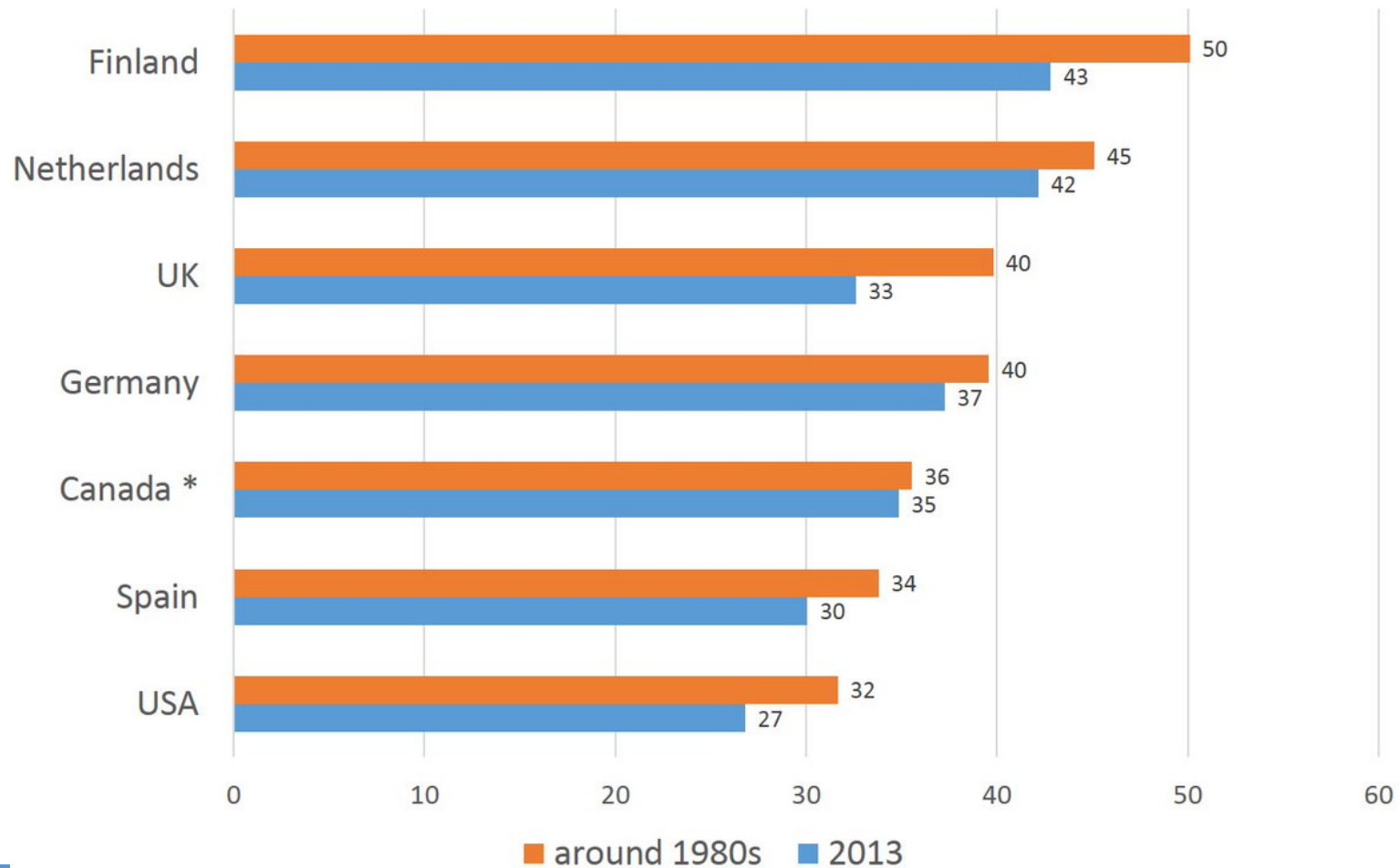

Iztiskanje srednjega razreda

Iztiskanje srednjega razreda

Percentage of population considered middle class in early 1980s
and 2013

- V treh desetletjih izginilo 3 – 7 % točk srednjega razreda

Second Kuznets curve

Kuznets relationship for the United States, 1774-2013

Vpliv TOP

- Taxes
- Openness
- Policies

- Kuznets napovedal razvoj neenakosti v obliki narobe obrnjene črke U
- Dejansko pa gre za horizontalno S-krivuljo

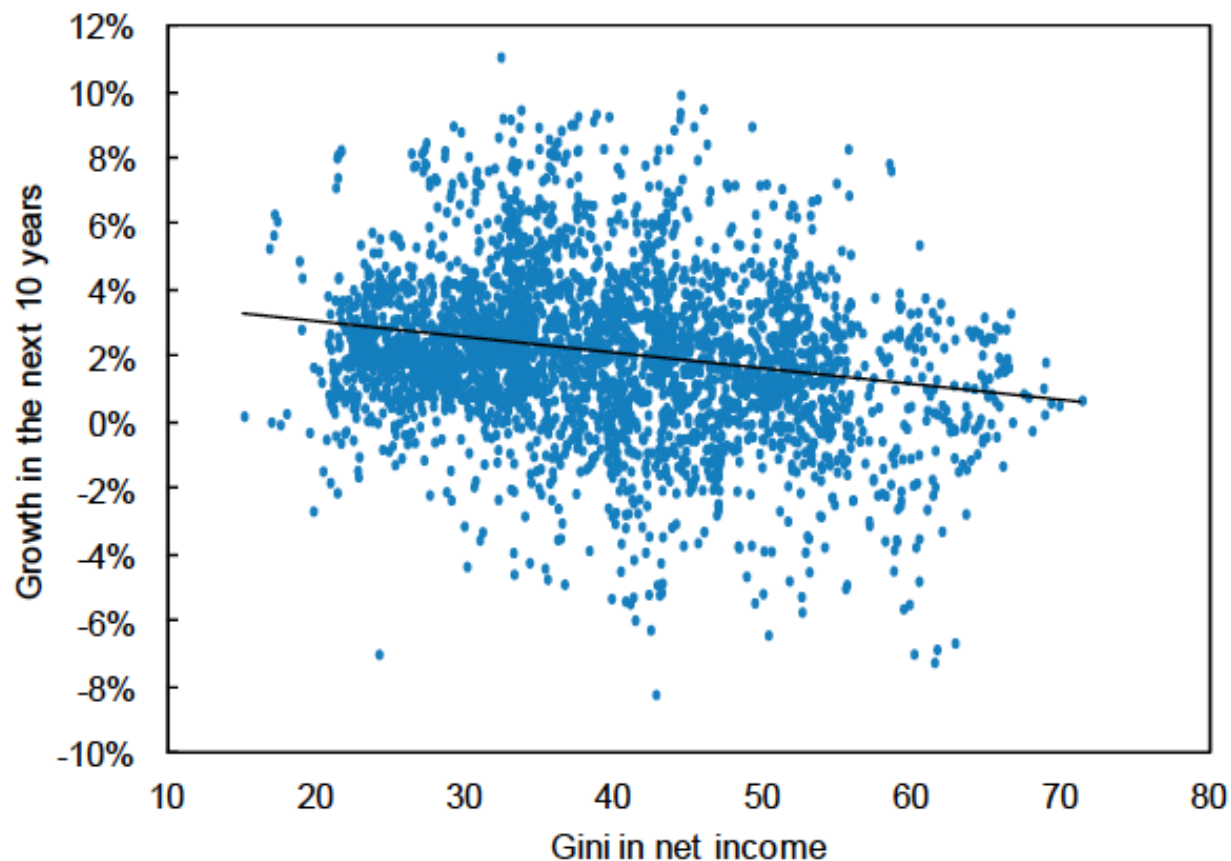
Je visoka neenakost problematična ?

Posledice visoke neenakosti

- Zmanjšuje dolgoročno rast (IMF, 2014-2015),
 - Zmanjšuje socialno mobilnost in ruši temelje bodoče rasti,
 - Povečuje gospodarsko in finančno nestabilnost (Rajan, 2010)
 - Povečuje stopnjo kriminalitete – višji družbeni stroški (ZDA),
 - Ruši temelje demokracije – bogati si kupujejo politične elite, ki spreminjajo zakone v njihovo korist (Stiglitz, 2012)
 - Vpliv na politično polarizacijo
-

Posledica: Vpliv neenakosti na rast

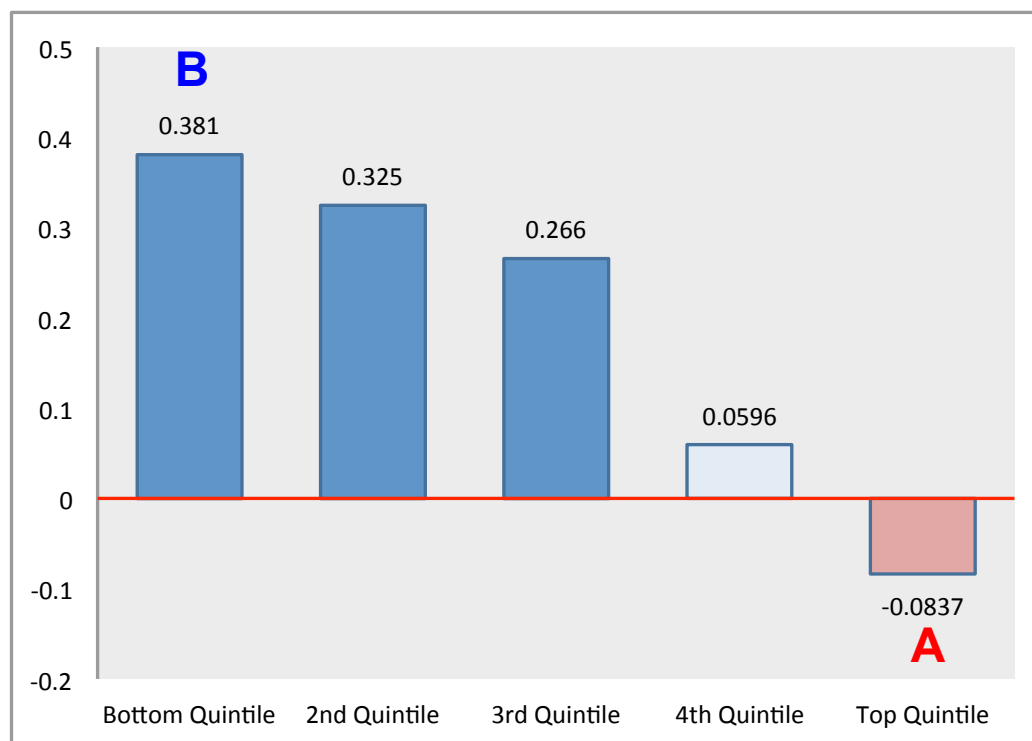
Figure 4. Growth, inequality, and redistribution

- Povečana neenakost po redistribuciji znižuje dolgoročno gospodarsko rast

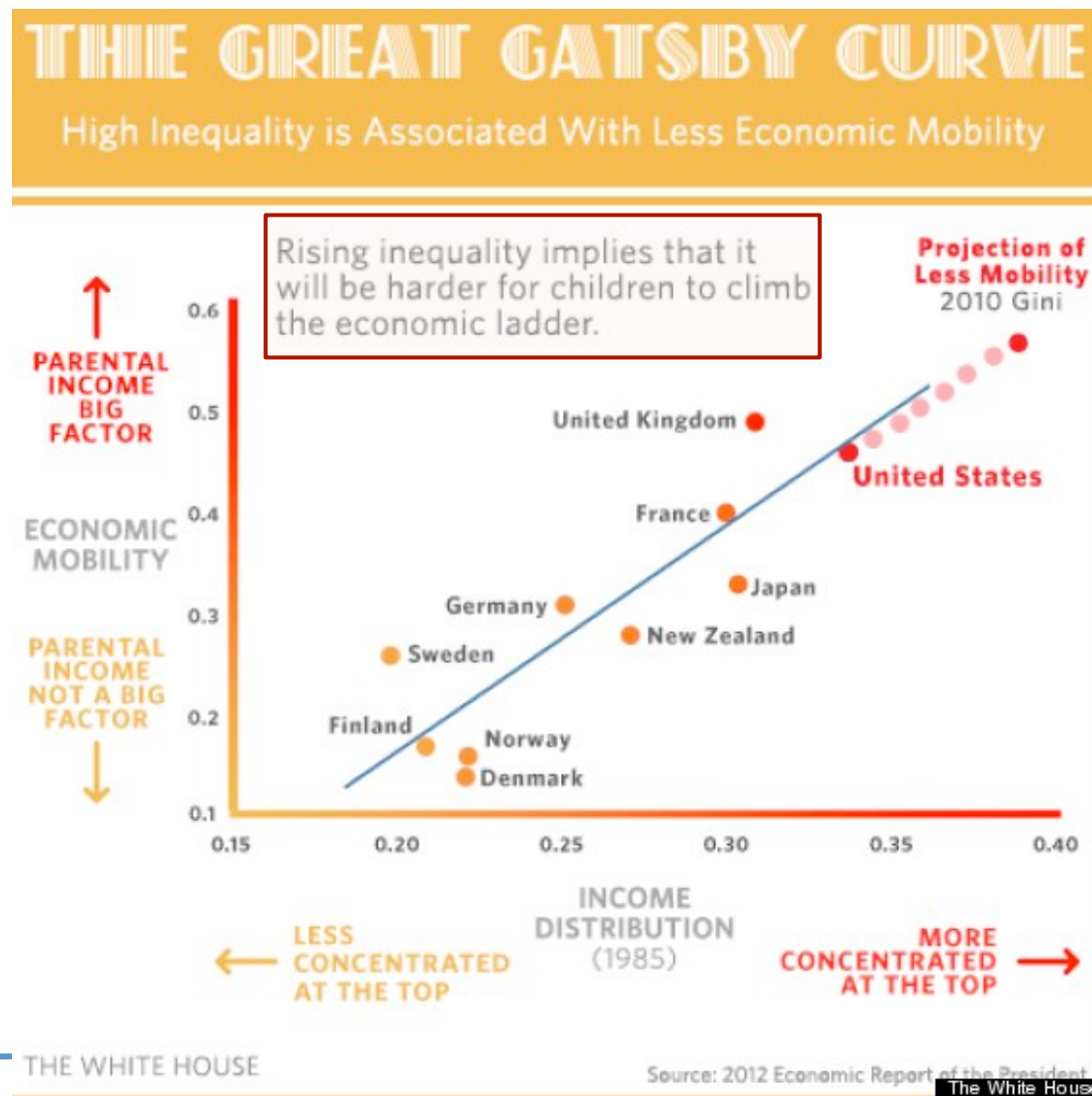
Zakaj? ...ker bogatejši manj trošijo

Share of income by quintiles and impact GDP growth
159 countries, 1980 - 2012

A Povečanje deleža **zgornjih-20** zmanjšuje rast za 0.08 % točk
B Povečanje deleža **spodnjih-20** zvišuje rast za 0.38 % točk

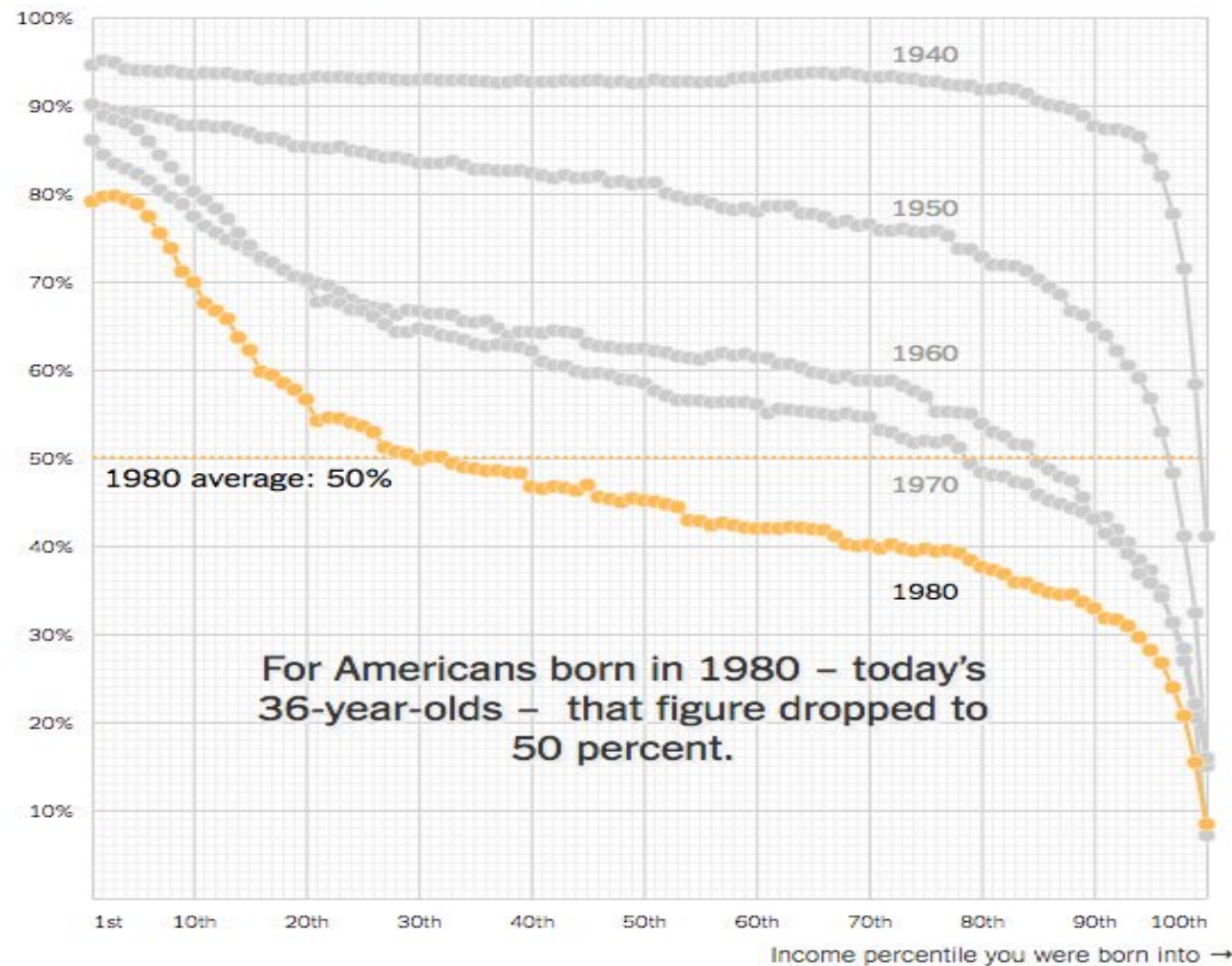
Great Gatsby curve: Vpliv neenakosti na socialno mobilnost

Povečana neenakost znižuje socialno mobilnost

ZDA: Zmanjšana socialna mobilnost

↑ Chance of making more money than your parents

Za rojene v 1980 le še polovična možnost, da bodo imeli enake dohodke kot starši

Vzroki za Trumpa & Brexit

Vzroki za Trumpa & Brexit

- Popularna razlaga:
 - Povečane frustracije bele moške populacije z nižjo izobrazbo
 - Zaradi izgube delovnih mest (globalizacije) in neenakosti
 - Vendar ne nujno samo to
 - Anksioznost
 - Strah pred “izgubo prihodnosti”
 - Jeza zaradi izgube kontrole nad politiko
 - Strah & jeza zaradi migracij
 - Glasovanje “iz obupa” proti elitam
-

“China shock”

Autor, Dorn & Hanson (2013, 2016a):

- Regije bolj izpostavljene kitajski konkurenci doživijo večji ekonomski šok
 - Kitajski šok krizv za izgubo 1/4 delovnih mest
- Dolgotrajna depresija na trgu
 - Prilagajanje je izjemno počasno
- Podobne ugotovitve Španijo, Nemčijo, Norveško in Dansko
 - Donoso et al. (2014), Dauth et al. (2014), Balsvik et al. (2013), Keller & Utar (2016)

Autor, Dorn & Hanson (2016b):

- V regijah, bolj izpostavljenim kitajski konkurenci, premik elektorata k ekstremom
 - Trump & Sanders
-

Vendar: Trumpovi volilci

Table 12. Probit regression of favorable views of various candidates on individual and geographic level variables

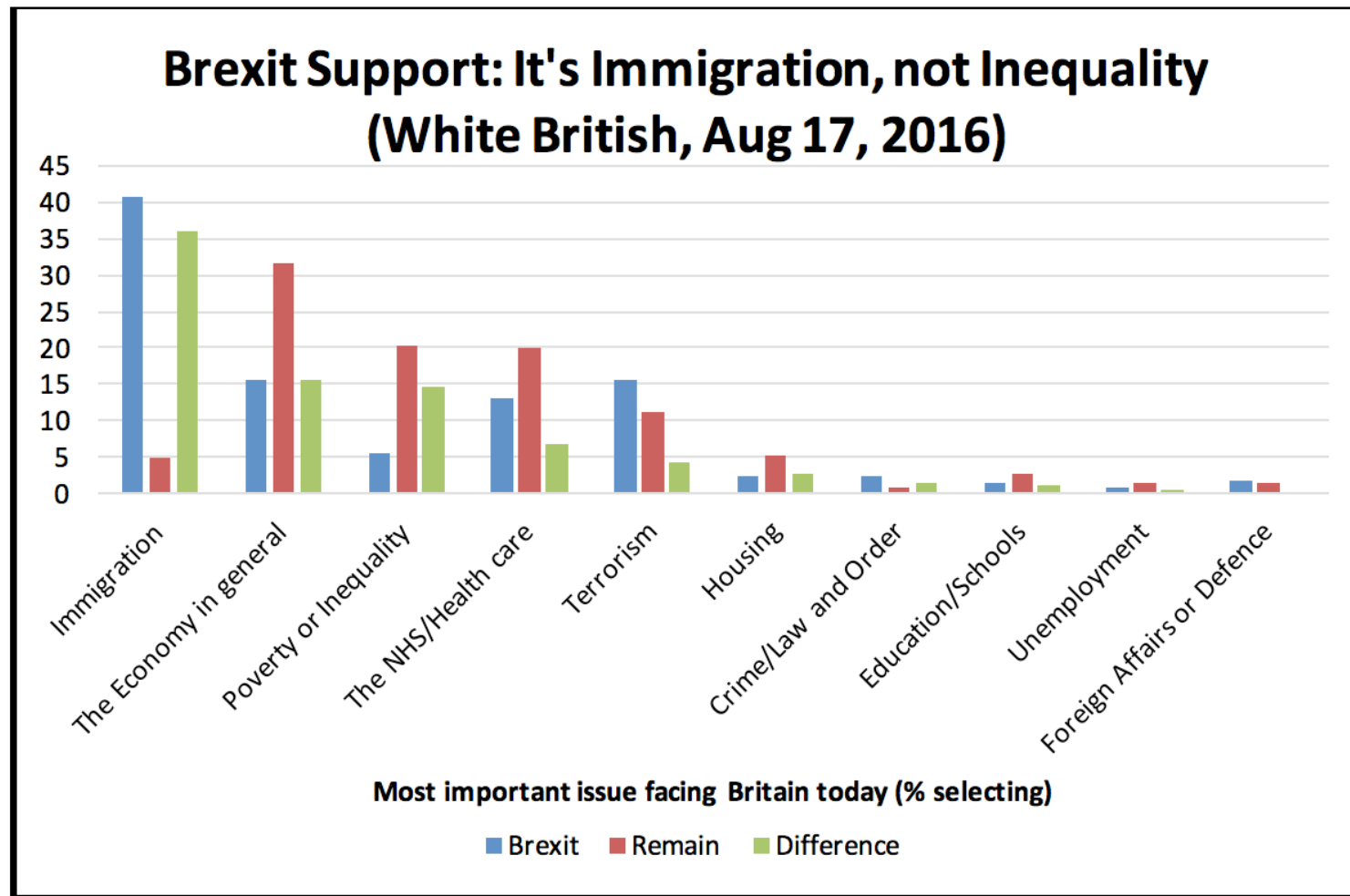
	Sanders 1	Clinton 2	Kasich 3	Bush 4	Rubio 5	Cruz 6	Trump 7
Ln household income	0.0158*** (0.00372)	-0.0280*** (0.00330)	0.0337*** (0.00586)	0.0151*** (0.00550)	0.0181*** (0.00653)	-0.00814* (0.00425)	0.0167*** (0.00297)
self-employed	-0.0246 (0.0164)	-0.0439*** (0.00945)	-0.00925 (0.0164)	-0.0158 (0.0183)	-0.0220 (0.0189)	-0.0178 (0.0150)	0.0627*** (0.00999)
employed part-time	0.00883 (0.0100)	-0.00809 (0.00796)	0.0351** (0.0141)	0.0270* (0.0157)	0.0141 (0.0141)	-0.0330*** (0.0113)	-0.0136* (0.00781)
unemployed	-0.0183 (0.0179)	-0.0400** (0.0167)	-0.000150 (0.0296)	0.0512 (0.0331)	0.0435 (0.0313)	-0.0150 (0.0282)	0.0446*** (0.0157)
not in labor force	0.0330*** (0.0113)	0.0177** (0.00839)	-0.0121 (0.0159)	0.0185 (0.0171)	-0.0257 (0.0189)	-0.0446*** (0.0136)	-0.00197 (0.00771)
Catholic	0.0304*** (0.00939)	0.0814*** (0.00937)	0.0173* (0.00990)	0.0126 (0.0102)	-0.0214 (0.0155)	-0.0514*** (0.0103)	-0.00953 (0.00781)
Jewish	0.110*** (0.0182)	0.190*** (0.0124)	0.0913*** (0.0234)	0.0804*** (0.0244)	-0.158*** (0.0244)	-0.153*** (0.0286)	-0.0923*** (0.0118)
Muslim	0.209***	0.193***	-0.0413	-0.0732	-0.236***	-0.182***	-0.160***
• Mešani rezultati							
Other non christian	0.0199 (0.0170)	0.0166 (0.0154)	0.0325 (0.0269)	0.0338 (0.0277)	0.0345 (0.0307)	0.0220 (0.0205)	0.0154 (0.0119)
Atheist	0.165*** (0.00882)	0.0768*** (0.00775)	0.0900*** (0.0117)	-0.169*** (0.0116)	-0.200*** (0.0161)	-0.189*** (0.0102)	-0.116*** (0.00592)
Religion is important	-0.148*** (0.00628)	-0.119*** (0.00672)	0.0435*** (0.0100)	0.0780*** (0.0108)	0.160*** (0.0111)	0.189*** (0.00779)	0.0908*** (0.00600)
Veteran or family member of veteran	0.0352*** (0.00653)	-0.0733*** (0.00524)	-0.00438 (0.00822)	0.00124 (0.00909)	0.0307*** (0.00871)	0.0360*** (0.00784)	0.0615*** (0.00441)
Works for government	0.0112	0.00318	-0.0203	-0.00543	-0.0216	0.00617	0.0110

Source: Rothwell (Gallup, 2016)

Trumpovi volilci

- Miš-maš različnih osebnih značilnosti in značilnosti okolja:
 - so manj izobraženi
 - bodisi prihajajo iz družin z visokimi dohodki
 - ali pa so brezposelni in na socialni pomoči
 - prihajajo iz okolij, kjer je medgeneracijska mobilnost manjša
 - so manj izpostavljena trgovinski konkurenci, migrantom in bolj izobraženim,
 - so bolj rasno homogena
 - Torej:
 - v bolj izoliranih okoljih (od trgovine, stikov s tujci ali bolj izobraženimi) se stereotipi o tujcih ojačajo
 - Povečane nacionalistične težnje
-

Brexit volilci

Brexit volilci

Becker & Fetzer (2016)

- Glavni razlogi:
 - v značilnostih volilcev (starost in izobrazba),
 - v odvisnosti okraja od industrije,
 - v nizkih dohodkih
 - visoki brezposelnosti ter
 - v migracijah,
 - Vendar:
 - samo v priseljencih iz Vzhodne Evrope, ne pa od drugod
 - Razlog tudi v politiki varčevanja britanske vlade
-

Izhod iz populizma

- Dva izhoda iz populizma
 - Vojna ali
 - Vrnitev stabilnosti
 - Ključ je povrnitev stabilnosti in socialne varnosti
 - Konec evrske krize
 - Manj globalizacije ?
 - Več socialne države
-

Hvala za pozornost !

